บทคัดย่อ

แผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพอย่างยั่งยืนในแหล่งน้ำพุร้อนของประเทศไทย ประกอบด้วย 2 โครงการวิจัยย่อย ได้แก่ โครงการย่อยที่ 1 การใช้ประโยชน์จากน้ำพุร้อนเพื่อส่งเสริมสุขภาพองค์รวมนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และโครงการย่อยที่ 2 มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของประเทศไทย ในเมืองสปาน้ำพุร้อนเค็มคลองท่อม จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้สำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในแหล่งน้ำพุร้อน เพื่อนำเสนอต้นแบบมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism Standardization) ในเมืองสปาน้ำพุร้อนเค็มคลองท่อม จังหวัดกระบี่และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของประเทศไทย โดยวิธีการศึกษาเชิงพรรณนาภาคตัดขวางด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ในแหล่งน้ำพุร้อน 12 แห่ง ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ

ผลการศึกษาในโครงการย่อยที่ 1 พบว่า น้ำพุร้อนในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นน้ำพุร้อนทั่วไป ที่มีคุณสมบัติด้านอุณหภูมิและแร่ธาตุที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อสุขภาพได้ทั้งในด้านการบำบัดรักษาทางการแพทย์ การส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย ซึ่งสามารถพัฒนาบริการใหม่เพื่อการส่งเสริมสุขภาพองค์รวมผู้สูงอายุได้ นอกจากนี้จากผลการศึกษาในโครงการย่อยที่ 2 ในพื้นที่บ่อน้ำพุร้อนเค็มคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยได้ค้นพบข้อมูลสำคัญประกอบการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในแหล่งน้ำพุร้อนที่สามารถกำหนดเป็นมาตรการเชิงกฎหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทยได้ หากได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายที่เข้มแข็งร่วมกับและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวที่ชัดเจนและบูรณาการ

เมื่อคัดเลือกพื้นที่แหล่งน้ำพุร้อนจากโครงการย่อยที่ 1 มาวิเคราะห์ความเหมาะสมทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพอย่างยั่งยืนในแหล่งน้ำพุร้อนของประเทศไทย ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งเป็นข้อค้นพบจากโครงการย่อยที่ 2 พบว่า น้ำพุร้อนบ้านหนองแห้ง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และน้ำพุร้อนรักษะวาริณ จังหวัดระนอง มีโอกาสและศักยภาพทางการพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพที่สามารถขยายผลการพัฒนาไปยังแหล่งน้ำพุร้อนอื่นๆของประเทศไทยได้ หากภาครัฐและภาคเอกชนมีความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบในการวางแผนการพัฒนาในระยะยาว ประกอบด้วย การลงทุนขนาดใหญ่ การพัฒนาบุคลากร รวมทั้งการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์น้ำพุเพื่อสุขภาพ เพื่อขับเคลื่อนให้แผนการพัฒนาน้ำพุร้อนได้รับการบรรจุอยู่ในแผนการพัฒนาระยะยาวของประเทศไทย โดยการขับเคลื่อนของนโยบายประเทศไทย 4.0

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพอย่างยั่งยืนในแหล่งน้ำพุร้อน ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนามาตรการและกฎเกณฑ์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพอย่างยั่งยืนในแหล่งน้ำพุร้อน การกำหนดขอบเขตกิจกรรมบริการภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การบูรณาการภารกิจภาครัฐเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน การเสริมสร้างความรอบรู้ของประชาชนด้านการใช้ประโยชน์น้ำพุร้อนเพื่อการส่งเสริมสุขภาพองค์รวมผู้สูงอายุ การกำหนดความชัดเจนของการพัฒนาน้ำพุร้อนในเชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งการเสริมสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนให้เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกมิติของประเทศไทยและการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางของ Wellness Tourism ของภูมิภาคและในระดับโลก โดยมีข้อเสนอแนะทางการศึกษาต่อเนื่องเกี่ยวกับ การพัฒนายุทธศาสตร์บูรณาการ

เพื่อการพัฒนาเมืองสปาน้ำพุร้อนแบบครบวงจร และการจัดทำหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ข้อกำหนดมาตรฐานสารประกอบแร่ธาตุในน้ำพุร้อนและการนำมาใช้ประโยชน์เพื่อสุขภาพอย่างปลอดภัย

Abstract

Research Plan of Sustainable Development of Wellness Tourism in Thailand Hot Spring compose of two research projects which Project I: A Study of Hot Spring Benefits for Elder Tourist's Holistic Health Promotion and Project II: Wellness Tourism Standardization: A Case Study of Klongtom Saline Hot Spring Town. The objective of this research is to analyze the important knowledge of health promotion tourism in hot spring source to present the model development of wellness tourism standardization and provide policy recommendations. A research design is a cross-sectional descriptive study using mixed methodology imply to 12 hot springs sources scattered throughout the country.

The results of project I found that most hot springs in Thailand are general hot springs which has temperature and mineral properties that can be used for health, both in medical spa, health promotion as well as physical rehabilitation. With these qualification, Thai hot spring could develop new services for promoting holistic health for elderly. In addition, in project II, a researcher has found important data useful for development of health promotion tourism standards in hot springs that can be defined as legal measures to enhance Thailand's competitiveness implemented with strong policy support and defining development strategies in both long-term and integrated economic and social dimensions.

To analyze the appropriateness of sustainable health tourism development in hot springs of Thailand in project 1. Under the principle of community participation and health promotion tourism standards which is a discovery from project II found that Ban Nong Haeng hot springs in Mae Hong Son Province and Raksawarin hot spring in Ranong, have the opportunity and development potential as a community of hot springs for health that can expand the good practice to other hot springs in Thailand with key success factors of Public Private Partnerships systematic cooperation in long-term development planning, human resource development including analytical research, development and innovation on utilization of hot springs for health in long-term development strategies under the policy of Thailand 4.0.

Finding from research indicate to sustainable development of health tourism in hot springs area. Policy recommendations regarding improvements of law and regulations, determining scope of service activities under relevant laws, integration of government missions to strengthen community participation as well as promoting health literacy of people in using hot springs for promoting holistic health of elderly. In addition, determining the clarity of economic dimension hot springs development as well as enhancing public-private partnerships as key success factor of promoting Thailand as the regional or global wellness destination. Further education should

be done regarding integrated strategy of hot spring spa town, development of criteria, conditions and standard requirements of mineral compounds in hot springs use for health benefits safely.